

คู่มือ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต(CRA)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

เทศบาลตำบลเวียงดง

อำเภออย่างสีสุราช จังหวัดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คำนำ

เหตุการณ์ความเสี่ยงด้านการทุจริตหากเกิดแล้วจะมีผลกระทบทางลบ ซึ่งปัญหามาจากสาเหตุต่างๆ ที่ค้นหาต้นตอที่แท้จริงได้ยาก ความเสี่ยงจึงจำเป็นต้องคิดล่วงหน้าเสมอ การป้องกันการทุจริต คือการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ และหัวหน้าส่วนราชการและเป็นเจตจำนงของทุกองค์กรที่ร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบอันเป็นวาระเร่งด่วนของรัฐบาล การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในองค์กร จะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งได้ว่าการดำเนินขององค์กรจะไม่มีทุจริตหรือในกรณีที่พบการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้น ก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรอื่นที่ไม่มีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้า โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

เทศบาลตำบลเวียงดง จึงได้รวบรวมข้อมูลความเสี่ยงจากส่วนราชการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันบุคลากรในสำนักงาน ไม่ให้กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพต่อไป

เทศบาลตำบลเวียงดง

ส่วนที่ ๑

บทนำ

นิยามความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk)

การดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรืออาจก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ของหน่วยงานในอนาคต

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้นการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริตคอร์รัปชัน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กร ถือเป็น การป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มี การทุจริตคอร์รัปชัน หรือในกรณีที่พบการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มี การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ปัจจัยสำเร็จในการบริหารความเสี่ยงการทุจริต

๑. ความมุ่งมั่นของผู้นำองค์กร ในการวางระบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตขององค์กร ที่ยอมรับว่าความเสี่ยงการทุจริตมีอยู่จริง หากมีประเด็นการทุจริตต้องยกระดับเป็นบทเรียนเพื่อการเรียนรู้ และหาแนวทางการบริหารจัดการป้องกันการเกิดซ้ำ ให้ความสำคัญที่ช่วยผลักดันให้องค์กรเติบโต ไม่ใช่ความสามารถในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงการทุจริต แต่คือการที่ผู้นำองค์กรต้องทำให้เรื่องของการบริหารความเสี่ยงการทุจริตเป็นนโยบายและแนวทางที่ทุกส่วนจะต้องนำไปปฏิบัติ

๒. ความเข้าใจเรื่องความเสี่ยงการทุจริตในทิศทางเดียวกันของคนในองค์กร

๓. กำหนดกระบวนการบริหารความเสี่ยงการทุจริตอย่างทั่วถึงทั้งองค์กรและกระทำอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ มีตัวแทนผู้เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงการทุจริตต้องมีความเที่ยงธรรม ด้วยการมองจากบุคคลภายนอก มองไปที่กระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมิน (Outside in) และอาจให้มีผู้แทนจากภายนอก เช่น ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ประเมินความเสี่ยงการทุจริตเพื่อให้มีมุมมองที่รอบด้าน

๔. มีการเปิดเผยแผนฯและผลของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตในเว็บไซต์ของหน่วยงาน และมีการสื่อสารภายในหน่วยงาน ติดตามประเมินผลเพื่อวัดประสิทธิผลของแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากรูปแบบความเสี่ยงการทุจริตอาจมีการเปลี่ยนแปลง มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่กำหนดไว้เพียงพอหรือไม่ และมาตรการที่กำหนดไว้ใช้ได้จริงหรือใช้ได้จริงแต่ไม่ได้ผล และสร้างความตระหนัก (Awareness) เรื่องความเสี่ยงการทุจริตในองค์กร

กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

กรอบในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๔ กระบวนการ ดังนี้

Corrective : แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าจะเกิดสิ่งที่มีประวัติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

Detective : ฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบ ต้องสอดส่องตั้งแต่แรก ตั้งข้อบ่งชี้บางเรื่องที่น่าสงสัยทำการลดระดับความเสี่ยงนั้นหรือให้ข้อมูลเบาะแสนั้นแก่ผู้บริหาร

Preventive : ป้องกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิด ในส่วนพฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าจะเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำอีก (Know Factor) ทั้งที่รู้ว่าทำไปมีความเสี่ยงต่อการทุจริต จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับ Workflow ใหม่ ไม่เปิดช่องว่างให้การทุจริตเข้ามาได้อีก

Forecasting : การพยากรณ์ประมาณการสิ่งที่จะเกิดขึ้นและป้องกันป้องปรามล่วงหน้าในเรื่อง ประเด็นที่ไม่คุ้นเคย ในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต (Unknown Factor)

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

ชื่อหน่วยงาน กองคลัง เทศบาลตำบลเวียงดง

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการงาน หรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อกระบวนการ/โครงการ โครงการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ สำนักงาน

ประเภทความเสี่ยงด้านที่ ๓ ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อกระบวนการ/โครงการ โครงการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ สำนักงาน

ลำดับ	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยง	Risk Score (L x I)			
			Likelihood	Impact	Risk Score	ระดับความเสี่ยง
๑.	การอนุมัติ TOR และราคากลาง	การกำหนด TOR โดยการ Lock Spec เพื่อเอื้อประโยชน์กับ พ่อค้าที่เสนอ ผลประโยชน์แก่ตน อย่างเต็มที่ เพื่อเรียกรับ ผลประโยชน์เงินทอง	๒	๕	๑๐	สูง
๒.	การพิจารณาผลการประกวดราคาและ รายงานผลการ พิจารณาการจัดซื้อ จัดจ้าง	ผู้รับจ้างใช้ประโยชน์ จากการมีความสัมพันธ์ ส่วนตัวกับ คณะกรรมการจัดซื้อจัด จ้าง เช่น มีการเสนอ ผลประโยชน์ต่างตอบแทนในรูปแบบต่างๆ	๑	๕	๕	ต่ำ
๓.	การบริหารสัญญา	คณะกรรมการตรวจรับ ได้รับผลประโยชน์ต่าง ตอบแทนเพื่อให้ตรวจ รับงานที่ไม่ตรงตาม สัญญา หรือมีการเรียกรับสินบน	๒	๕	๑๐	สูง

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมิน พิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือด้านโอกาส (Likelihood) และด้านผลกระทบ (Impact) และการให้คะแนนทั้ง ๒ ปัจจัย รายละเอียด ดังนี้

- โอกาสที่จะเกิด (Likelihood) พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ ความเสี่ยงในช่วงเวลาหนึ่ง ในรูปของความถี่ หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ
- ผลกระทบ (Impact) การวัดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้น โดยสามารถแบ่งเป็นผลกระทบทางการเงินและผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน

เกณฑ์กำหนดระดับโอกาส (Likelihood) ที่จะเกิดความเสี่ยง

ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นเป็นประจำ
๔	สูง	มีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยครั้ง
๓	ปานกลาง	มีโอกาสเกิดขึ้นบางครั้ง
๒	น้อย	มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยครั้ง
๑	น้อยมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นยาก

เกณฑ์กำหนดระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ที่ส่งผลกระทบด้านการดำเนินงาน

ระดับ	ผลกระทบที่จะเกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	ทางการเงิน : กระทบงบประมาณและความเชื่อมั่นของสังคม ระดับสูงมากที่ไม่ใช่ทางการเงิน : เกิดความเสียหายต่อรัฐ เจ้าหน้าที่
๔	สูง	ทางการเงิน : กระทบต่องบประมาณและความเชื่อมั่นของสังคม ระดับสูง ที่ไม่ใช่ทางการเงิน : ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบ เรื่องความโปร่งใส สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ลงข่าวอย่างต่อเนื่อง และสังคมให้ ความสนใจ หรือร้องเรียนต่อสื่อมวลชนและมีการออก ข่าว
๓	ปานกลาง	ทางการเงิน : กระทบต่องบประมาณและความเชื่อมั่นของสังคม ระดับปานกลางที่ไม่ใช่ทางการเงิน : หน่วยตรวจสอบของ หน่วยงาน หรือหน่วยตรวจสอบจากภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือ มีการส่งหนังสือ ร้องเรียนและตั้งคำถามต่อการทำงานโดยไม่ได้รับ คำตอบที่ชัดเจน
๒	น้อย	ทางการเงิน : กระทบต่องบประมาณและความเชื่อมั่นของสังคม ระดับต่ำ ที่ไม่ใช่ทางการเงิน : ปรากฏข่าวลือที่อาจพาดพิงคน ภายในหน่วยงาน มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส หรือเริ่มมีความกังวลและ สอบถามข้อมูล
๑	น้อยมาก	ทางการเงิน : กระทบต่องบประมาณและความเชื่อมั่นของสังคม ระดับต่ำมากที่ไม่ใช่ทางการเงิน : แทบจะไม่มี

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

Risk Score					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง (๕ x ๑ = ๕)	สูง (๕ x ๒ = ๑๐)	สูงมาก (๕ x ๓ = ๑๕)	สูงมาก (๕ x ๔ = ๒๐)	สูงมาก (๕ x ๕ = ๒๕)
๔	ต่ำ (๔ x ๑ = ๔)	ปานกลาง (๔ x ๒ = ๘)	สูง (๔ x ๓ = ๑๒)	สูงมาก (๔ x ๔ = ๑๖)	สูงมาก (๔ x ๕ = ๒๐)
๓	ต่ำ (๓ x ๑ = ๓)	ปานกลาง (๓ x ๒ = ๖)	ปานกลาง (๓ x ๓ = ๙)	สูง (๓ x ๔ = ๑๒)	สูงมาก (๓ x ๕ = ๑๕)
๒	ต่ำ (๒ x ๑ = ๒)	ต่ำ (๒ x ๒ = ๔)	ปานกลาง (๒ x ๓ = ๖)	ปานกลาง (๒ x ๔ = ๘)	สูง (๒ x ๕ = ๑๐)
๑	ต่ำ (๑ x ๑ = ๑)	ต่ำ (๑ x ๒ = ๒)	ต่ำ (๑ x ๓ = ๓)	ต่ำ (๑ x ๔ = ๔)	ปานกลาง (๑ x ๕ = ๕)

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

- สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับ สูงมาก (๑๕ คะแนนขึ้นไป)
- สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับ สูง (๑๐ - ๑๔ คะแนน)
- สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับ ปานกลาง (๕ - ๙ คะแนน)
- สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับ ต่ำ (น้อยกว่า ๕ คะแนน)

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อกระบวนการ/โครงการ โครงการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ สำนักงาน							
ลำดับ	ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
๑.	การอนุมัติ TOR และราคากลาง	การกำหนด TOR โดยการ Lock Spec เพื่อเอื้อประโยชน์กับพ่อค้าที่เสนอผลประโยชน์แก่ตนอย่างเต็มที่ เพื่อเรียกรับผลประโยชน์เงินทอง	๑๐	๑. มีแนวทางในการจัดทำ TOR ๒. แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญจากบุคคลภายนอกที่มีความรู้เข้ามาเป็นประธานในการจัดทำ TOR	สำนักงานมีแนวทางในการจัดทำ TOR ซึ่งสอดคล้องตามระเบียบของกรมบัญชีกลาง สำนักงานจะแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญจากบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจากภายนอกเข้ามาเป็นประธานในการจัดทำ TOR	ต.ค. ๖๘ - เม.ย. ๖๙ ต.ค. ๖๘ - เม.ย. ๖๙	กองคลัง กองคลัง
๒.	การพิจารณาผลการประกวดราคาและรายงานผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้าง	ผู้รับจ้างใช้ประโยชน์จากการมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับคณะกรรมการการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น มีการเสนอผลประโยชน์ต่างตอบแทนในรูปแบบต่างๆ	๕	๑. แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญจากบุคคลภายนอกที่มีความรู้เข้ามาเป็นคณะกรรมการการตรวจรับ	สำนักงานจะแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญจากบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจากภายนอกเข้ามาเป็นประธานคณะกรรมการการตรวจรับ	พ.ค. ๖๙ - ก.ย. ๖๙	กองคลัง

				๒. คณะกรรมการตรวจรับพัสดุจัดประชุมร่วมกันกับคณะกรรมการจัดทำ TOR หลังจากลงนามสัญญาจ้างเรียบร้อยแล้ว	คณะกรรมการตรวจรับพัสดุประชุมร่วมกันกับการจัดทำ TOR หลังจากลงนามสัญญาจ้างเรียบร้อยแล้ว	พ.ค. ๖๙ - ก.ย. ๖๙	กองคลัง
๓.	การบริหารสัญญา	คณะกรรมการตรวจรับได้รับผลประโยชน์ต่างตอบแทนเพื่อให้ตรวจรับงานที่ไม่ตรงตามสัญญา หรือมีการเรียกรับสินบน	๑๐	๑. การออกไปตรวจรับพัสดุเมื่อมีการส่งมอบงานตามงวดที่กำหนด ๒. มีมาตรการการตรวจรับงานโดยเปิดเผย โปร่งใสตรวจสอบได้	คณะกรรมการตรวจรับพัสดุออกใบตรวจรับพัสดุเมื่อมีการส่งมอบงาน ตามงวดที่กำหนดและตรวจรับพัสดุให้ สอดคล้องกับ รายการส่งมอบงานตาม TOR ประชาสัมพันธ์ให้กับทุกภารกิจ/สำนักอื่นๆ รับทราบและเชิญชวนเข้าร่วมสังเกตการณ์ และเปิดโอกาสให้มีการซักถาม	พ.ค. ๖๙ - ก.ย. ๖๙ พ.ค. ๖๙ - ก.ย. ๖๙	กองคลัง กองคลัง

